

1. YLEISET SÄÄNNÖKSET

1.1 Vammainen henkilö

Vammaisella henkilöllä tarkoitetaan vammaispalvelulaissa henkilöä, jolla on vamman tai sairauden johdosta pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista. (VpL 2 §)

Pitkäaikaisuudella tarkoitetaan sitä, että henkilöllä on vammasta tai sairaudesta johtuen vähintään yli vuoden kestävä haitta.

Palvelujen järjestämisvelvollisuus ja vammaispalvelulain toissijaisuus

Uusi 1.4.2015 voimaan astunut sosiaalihuoltolaki korostaa, että sen mukaiset palvelut ovat ensisijaisia erityislakeihin kuten vammaispalvelulakiin nähden. Sosiaalihuoltolain mukaisia palveluja myönnetään silloin kun ne ovat riittäviä asiakkaan toimintakykyyn ja palvelutarpeeseen nähden,

Vaikeavammaiselle henkilölle syntyy subjektiivinen oikeus vammaispalvelulain mukaisiin palveluihin ja tukitoimiin. Vammaispalvelulain mukaan kunnalla on lakisääteinen järjestämisvelvollisuus vaikeavammaisille tarkoitettuihin palveluihin ja tukitoimiin. Lisäksi vammaispalvelulain mukaan voidaan myöntää harkinnanvaraisia palveluja ja tukitoimia, jotka ovat tarkoitettu kaikille vammaisille ja ovat määrärahasidonnaisia.

Kunnan on huolehdittava siitä, että vammaiselle tarkoitetut palvelut ja tukitoimet järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Vammaispalvelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia järjestettäessä on otettava huomioon asiakkaan yksilöllinen avun tarve. (VpL 3 §)

Vammaispalvelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia järjestetään silloin kun vammainen henkilö ei saa riittäviä tai hänelle sopivia palveluja muun lain nojalla. Vammaispalvelulakiin nähden ensisijaisia lakeja ovat sosiaalihuoltolain ohella myös esim. vanhuslaki, varhaiskasvatuslaki, laki omaishoidontuesta, sairausvakuutuslaki ja perusopetuslaki. Vammaispalvelulaki on kuitenkin lähtökohtaisesti ensisijainen kehitysvammalakiin nähden. (VpL 4§). YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus ja sen vaillinainen pöytäkirja tulivat Suomessa voimaan 10.6.2016. Yleissopimus korostaa vammaisten henkilöiden ja heitä edustavien järjestöjen osallistumista kaikkeen heitä koskevaan päätöksentekoon.

1.2 Palvelusuunnitelma

Vammaisen henkilön tarvitsemien palvelujen ja tukitoimien selvittämiseksi on ilman aiheetonta viivytystä laadittava palvelusuunnitelma siten kuin sosiaali- huollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) 7 §:ssä säädetään. Sosiaalihoitoa toteutettaessa on laadittava palvelu-, hoito-, kun- toutus- tai muu vastaava suunnitelma, jollei kyseessä ole tilapäinen neuvonta ja ohjaus tai jollei suunnitelman laatiminen muutoin ole ilmeisen tarpeetonta. Palvelusuunnitelma on tarkistettava, jos vammaisen henkilön palveluntar- peessa tai olosuhteissa tapahtuu muutoksia sekä muutoinkin tarpeen mukaan. (VpL 3a §)

1.3 Hakeminen ja päätöksenteko

Vammaispalvelulain mukaisia tukitoimia ja palveluja myönnetään henkilöille, joilla kotikuntalain mukainen kotipaikka on Raisio tai Rusko.

Vammaispalvelulain mukainen hakemus tulee saattaa vireille pääsääntöisesti kirjallisesti. Hakemuksesta tulee käydä ilmi palvelun tai taloudellisen tuen tarve. Hakemukseen tulee liittää lääkärintodistus tai muu asiantuntijalausunto (esim. fysio- tai toimintaterapeutti).

Vammaispalveluiden ja tukitoimien haku-aika on ympäri vuoden. Hakemuslo- makkeita saa sosiaalitoimistosta, puhelimitse tilaamalla omaan kotiosoitteeseen sekä Raision kaupungin internetsivuilta.

Vammaispalvelujen ja tukitoimien tarve on selvitettävä vammaisen henkilön ti- lanteen ja olosuhteiden edellyttämällä tavalla. Selvittäminen on aloitettava vii- meistään seitsemäntenä (7) arkipäivänä siitä kun vammaisen henkilö tai hänen laillinen edustajansa on ottanut yhteyttä vammaispalveluun. Vammaispalvelu- lain mukaisia palveluja ja tukitoimia koskevat päätökset on tehtävä ilman aihee- tonta viivytystä ja viimeistään kolmen (3) kuukauden kuluessa siitä, kun vam- mainen henkilö tai hänen edustajansa on esittänyt hakemuksen, jollei asian sel- vittäminen erityisestä syystä vaadi pidempää käsittelyaikaa. (VpL 3a §)

Vammaispalvelulain mukaisia taloudellisia tukitoimia on haettava kuuden (6) kuukauden kuluessa kustannusten syntymisestä. (VpA 20 §)

Päätös tarkistetaan aina, kun asiakkaan olosuhteet olennaisesti muuttuvat. Muuttuneiden olosuhteiden ilmoittaminen vammaispalvelun viranhaltijalle on ensisijaisesti asiakkaan tai hänen edustajansa vastuulla.

Palveluja koskevia takautuvia päätöksiä ei pääsääntöisesti tehdä. Palvelu alkaa aikaisintaan päätöksentekoajankohdasta tai seuraavan kuukauden alusta.

1.4 Muutoksenhaku

Viranhaltijan tekemään päätökseen haetaan oikaisua sosiaali- ja terveyslautakunnalta, jonne oikaisuvaatimus on toimitettava 30 vrk:n kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Lautakunnan oikaisuvaatimuksesta tekemään päätökseen on mahdollista hakea muutosta valittamalla siitä Turun hallinto-oikeuteen.

2. KUNNAN ERITYINEN JÄRJESTÄMISVELVOLLISUUS JA SEN PIIRIIN KUULUVAT PALVELUT JA TALOUDELLISET TUKITOIMET (subjektiiviset oikeudet)

Kunnalla on erityinen järjestämisvelvollisuus vaikeavammaisten henkilöiden palvelujen ja taloudellisten tukitoimien järjestämiseen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee niitä suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.

Vaikeavammaisuuden määrittely perustuu sekä sosiaali- että terveydenhuollon asiantuntijan arvioon. Terveydenhuollon asiantuntija arvioi toiminnallisten esteiden pysyvyyden sekä vamman tai sairauden keston. Vammaispalvelun viranhaltija arvioi fyysisen ympäristön, palvelukokonaisuuden, sosiaalisen tilanteen sekä muiden yksilöllisten tekijöiden merkityksen palvelutarpeen kannalta.

Päätöksenteossa on otettava huomioon, että vammaispalveluilla on tarkoitus saattaa vammaisen henkilö yhdenvertaiseen asemaan vastaavan ikäisten vammattomien henkilöiden kanssa. Päivätoimintaa lukuun ottamatta vammaispalvelulaissa ei ole ikään perustuvia määrittelyjä. Henkilökohtaisen avun (VPa 8c §) päätöksenteossa palvelun myöntäminen kohdennetaan lain mukaan henkilöille, joilla avun tarve ei johdu pääsääntöisesti ikääntymiseen liittyvistä sairauksista ja toimintarajoitteista.

Kunnan erityisen järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvat palvelut ovat:

1. Asunnon muutostyöt
2. Asunnon välineet ja laitteet
3. Henkilökohtainen apu
4. Kuljetuspalvelut
5. Palveluasuminen
6. Vaikeavammaisten henkilöiden päivätoiminta

2.1 Asunnon muutostyöt (VpL 9 § ja VpA 12 §, 13 §)

Kunnan on korvattava vaikeavammaiselle henkilölle asunnon muutostöistä aiheutuvat kohtuulliset kustannukset silloin, kun hän vammansa tai sairautensa vuoksi välttämättä tarvitsee näitä toimenpiteitä suoriutuakseen tavanomaisista elämäntoiminnoista. Asunnon muutostyöksi katsotaan myös muutostöiden suunnittelu ja esteiden poistaminen asunnon välittömästä lähiympäristöstä. Kunnalla ei kuitenkaan ole erityistä velvollisuutta kustannusten korvaamiseen, jos vaikeavammaisen henkilön riittävää huolenpitoa ei voida turvata avohuollon toimenpitein tai henkilön hoito muutoin painottuu pääasiassa hoivaan ja huolenpitoon.

Vaikeavammaisen henkilön vamman tai sairauden vuoksi tehtäviä välttämättömiä asunnonmuutostöitä ovat esim. ovien leventäminen, luiskien rakentaminen, kylpyhuoneen/wc:n laajentaminen/rakentaminen, näkövammaisten valaistus sekä vastaavat muut henkilön vakituudessa asunnossa suoritettavat välttämättömät muutostyöt.

Lain mukaan korvataan ainoastaan henkilön vakituiseen asuntoon tehtävät välttämättömät muutostyöt. Vammaispalvelulain mukaisia asunnon muutostöitä ei ole tarkoitettu peruskorjaukseen.

Asunnonmuutostöistä aiheutuvien kustannusten tulee olla kohtuullisia ja korvaus myönnetään vamma ja sairaus huomioon ottaen edullisimman toteuttamistavan mukaan. Asiakkaan tulee hankkia kirjallinen lupa muutostöihin asunnon omistajalta, taloyhtiöltä tai kaupungin/kunnan rakennusvalvonnasta. ennen kuin muutostyöt voidaan aloittaa. Asiakas valvoo asunnon muutostöiden toteuttamista.

Hakumenettely ja kustannusten korvaaminen

Asunnon muutostöiden kustannuksiin on haettava korvausta pääsääntöisesti ennen muutostöiden aloittamista. Poikkeuksellisesti korvauksia voi hakea jälkikäteen.

Asunnon muutostöitä haetaan hakemuksella vammaispalvelusta ja siihen tulee liittää selvitys hakijan vammasta tai sairaudesta sekä tarvittavista muutostöistä ja niistä aiheutuvista kustannuksista.

Selvitykseksi hyväksytään seuraavat asiakirjat:

lääkärintlausunto (B-lausunto, sairauskertomus tai vastaava lääkärin arvioinnin sisältävä asiakirja)
toimintaterapeutin lausunto

fysioterapeutin tai kuntoutusohjaajan lausunto
urakoitsijan kustannusarvio/tarjous sekä
rakennusalan asiantuntijan (mm. arkkitehti, rakennusmestari) laatima muutos-
piirustus työselityksineen.

Asunnon muutostöistä aiheutuvat välttämättömät kohtuulliset kustannukset
korvataan hakijalle kokonaan. Kustannukset korvataan vain hyväksyttäviä to-
sitteita vastaan.

Uudisrakennusvaiheessa tehtävistä muutostöistä voidaan suorittaa korvaus
niistä lisäkustannuksista, jotka ylittävät vastaavan asunnon normaalit raken-
nuskustannukset.

Hakijan avustaminen

Raision kaupungin vammaispalvelujen henkilökunta voi avustaa muutostöiden
hakemisessa yhdessä teknisen henkilökunnan kanssa.. On tärkeää muistaa
seuraavat asiat:

1. Urakkatarjous pyydetään aina **asiakkaan nimellä**
Raision kaupungin vammaispalvelujen henkilökunta voi pyytää asiakkaan ha-
kemuksen perusteella Raision teknisen keskuksen henkilökunnalta asiantun-
tija-arvion muutostöistä.
2. Asiakas on työn tilaaja
Työn **tilaus tehdään kirjallisesti**. Asiakas tai hänen valtuuttamansa (valta-
kirja) henkilö vahvistaa allekirjoituksellaan työtilauksen
(Liite 1).

Asunnon muutostöiden toteuttaminen

Asiakastaho voi itse hankkia kustannusarviot tai tarjoukset ja tilata tarvittavat
työt. Asiakas voi valita käyttämänsä urakoitsijat, mutta asiakastahon tulee hy-
väksyttää kustannusarviot ja tarjoukset Raision vammaispalvelun ja teknisen
keskuksen henkilökunnalla. Tämä tulee pääsääntöisesti tehdä etukäteen, jol-
loin korvattaviksi tulevista kustannuksista tehdään viranhaltijapäätös ja mak-
susitoumus päätöksen mukaiselle korvaussummalle. Asiakas voi saada tähän
konsultaatioapua Raision kaupungin kunnossapitoinsinööri ja vammaispalve-
lun johtavalta sosiaalityöntekijältä. Jos asiakastaho ei itse kykene hankkimaan
kustannusarvioita ja valitsemaan urakoitsijoita, voi teknisen keskuksen kun-
nossapitoinsinööri avustaa kustannusarvioiden tai tarjousten hankkimisessa ja
muussa arvioinnissa yhdessä vammaispalvelun kanssa.

Kun asiakastaho on itse hankkinut urakoitsijat, asiakas osoittaa mahdolliset reklamaatiot suoraan urakoitsijalle. Jos kaupungin edustajat ovat suorittaneet kilpailutuksen ja kustannusarvioiden/tarjousten hankkimisen kokonaan asiakkaan puolesta, voi asiakastaho valittaa kaupungille, joka on tällöin vastuussa reklamaatioiden tekemisestä urakoitsijalle. Urakoitsija on molemmissa tapauksissa taho, joka on korvausvastuussa tapahtuneista virheistä.

Raision kaupungin kunnossapitoinsinööri osallistuu työn laajuudesta riippuen lopputuloksen ja kustannusten arviointiin riippumatta siitä, onko käytetty Raision kaupungin kilpailuttamia urakoitsijoita vai ei.

Mikäli asiakas ja/tai urakoitsija tekevät muutoksia alkuperäiseen sopimukseen ilman kaupungin suostumusta, vastaa asiakas ja urakoitsija kaikista muutoksista ja niiden aiheuttamista kustannuksista.

Kun asiakas on itse hankkinut urakoitsijat, on asiakas itse vastuussa muutostöiden valvonnasta ja urakoitsija siitä, että muutostyöt toteutetaan hyviä rakennustapoja noudattaen. Sopimussuhde syntyy tällöin asiakkaan ja hänen valitsemiensa urakoitsijoiden välille. Asiakastaho voi konsultoida teknisen keskuksen edustajaa tarvittaessa. Erillisellä sopimuksella tekninen keskus tekee pieniä asunnonmuutostöitä, mutta ei osallistu peruskorjauksiin.

2.2 Asunnon välineet ja laitteet (VpL 9 § ja VpA 12 § ja 13 §)

Vaikeavammaiselle henkilölle korvataan asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden hankkimisesta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset, jos hän vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee niitä suoriutuakseen tavanomaisista elämäntoiminnoista.

Asunnon välineet ja laitteet voidaan hankkia kaupungin omistukseen ja annetaan vaikeavammaiselle henkilölle käytettäväksi. Vammaispalveluista myönnettäviä asunnon välineitä ja laitteita ovat kiinteästi asennettavat laitteet, kuten esimerkiksi sähköiset ovenavauslaitteet ja nostolaitteet. Muita apuvälineitä, kuten liikkumisen apuvälineitä, tulee tiedustella terveyskeskuksen fysioterapeuteilta.

Hissejä kustannetaan asuinrakennukseen vain, jos asunto muuten on vammaiselle henkilölle sopiva eikä muita ratkaisuja asumisen turvaamiseksi ole. Hissi voidaan kustantaa ainoastaan silloin, kun se turvaa asiakkaan välittömän pääsyn asuntoon. Kerros- ja rivitaloissa taloyhtiöiltä tarvitaan lupa asunnon välineiden ja laitteiden asentamiseen.

Asuntoon kiinteästi asennettavat hissilaitteet ja kattonostimet

Hissilaitteet ja kattonostimet ovat laitteita, joiden hankinta kilpailutetaan ja joiden asentaminen kuuluu alan yrityksille. Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri on kilpailuttanut mm. kattonostimet ja Raisio kuuluu tähän hankintarenkaaseen.

Laitteen korjaus- ja huoltokustannukset sekä laitteen poistaminen sisältyvät päätökseen, jolla laite on annettu asiakkaan käyttöön.

Työn hyväksyminen

Asiakas on muutostöiden hyväksyjä. Teknisen keskuksen kunnossapitoinsinööri on mukana lopputarkastuksessa. Työn vastaanotosta tehdään aina kirjallinen hyväksyntä. Urakoitsija ja asiakas tai hänen valtuuttamansa (valtakirja) henkilö voivat vahvistaa allekirjoituksellaan vastaanottotarkastuksen (Liite 2).

Asiakas lähettää allekirjoitetun vastaanottotarkastuslomakkeen päätöksen tehneelle vammaispalvelun johtavalle sosiaalityöntekijälle/sosiaalityöntekijälle..

Päätöksenteko

Vammaispalvelujen työntekijä tekee päätöksen vaikeavammaisten henkilöiden asunnon muutostöiden korvauksien myöntämisestä. Toimintaterapeutin ja/tai fysioterapeutin antama arvio ja lausunto asunnon muutostöiden tarpeesta ja laajuudesta on tärkeä perusta vammaispalvelulain mukaiselle päätökselle.

Päätöksen perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset (Hallintolaki 45 §). Päätökseen on liitettävä muutoksenhakuosoitus.

2.3 Henkilökohtainen apu (VpL 8 §, 8c §, 8d §)

Henkilökohtaista apua myönnettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, joka tarvitsee pitkäaikaisen tai etenevän vamman tai sairauden johdosta välttämättä ja toistuvasti toisen henkilön apua päivittäisissä toimissa, työssä ja opiskelussa, harrastuksissa, yhteiskunnallisessa osallistumisessa tai sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä.

Pääasiassa ikääntymiseen liittyvistä sairauksista ja toimintarajoitteista johtuva avun tarve ei oikeuta vammaispalvelulaissa tarkoitettuun henkilökohtaiseen apuun. Ikäihmisille suunnatut palvelut ja tukitoimet järjestetään ensisijaisesti sosiaalihuoltolain perusteella.

Henkilökohtaisella avulla on tarkoitus mahdollistaa ja tukea vaikeavammaisen henkilön itsenäistä elämää, omia valintoja ja hänen omaehtoista toimintaansa. Tämä edellyttää vaikeavammaiselta henkilöltä kykyä itse määritellä avun sisältö, toteuttamistapa ja toteuttamisaika. Henkilökohtaista apua toteutettaessa

vaikeavammaisen henkilön pitää kyetä ohjaamaan tilannetta ja toimintaa, jossa avustaja työskentelee ja saa vaikeavammaiselta henkilöltä toimintaohjeensa.

Vaikeavammaisen henkilön näkemysten selvittämisessä voidaan käyttää erilaisia kommunikointimenetelmiä. Täysi-ikäisen asiakkaan näkemystä selvittäessä tulee erityistilanteissa huomioida asiakaslain 9 §:n määräykset. Alaikäisen asiakkaan mielipidettä selvittäessä huomioidaan holhoustoimilain, hallintolain ja asiakaslain määräykset koskien alaikäisen puhevallan käyttöä.

Vammaispalvelulain mukaista henkilökohtaista apua ei myönnetä vaikeavammaisille henkilöille, joiden riittävää huolenpitoa ei voida turvata avohuollon tukitoimin. Näin ollen henkilökohtaista apua ei voi saada, jos henkilö on laitoshoidossa tai pitkäaikaisessa sairaalahoidossa. Henkilökohtaista apua ei myönnetä myöskään silloin, jos avuntarve on määrältään ja sisällöltään tai välttämätön apu toteuttamistavaltaan laitoshoitoon verrattavaa, pääasiassa sairaanhoidon osaamista tai muuta erityisosaamista jatkuvasti ja pitkäaikaisesti, vaativaa vaikka apu annetaan vaikeavammaisen henkilön omassa kodissa. Mikäli avuntarve painottuu selkeästi huolenpitoon, hoivaan ja valvontaan tai työntekijälähtöiseen hoitoon, ei vammaispalvelulain mukaista henkilökohtaista apua myönnetä. Tällöin kyseeseen tulevat ensisijaisesti omaishoidon tuki, kehitysvammahuollon erityispalvelut tai muut sosiaali- ja terveystyöpalvelut, esimerkiksi kotihoito.

Henkilökohtaista apua on järjestettävä päivittäisiä toimia, työtä ja opiskelua varten siinä laajuudessa kuin vaikeavammaisen henkilö sitä välttämättä tarvitsee. Päivittäisillä toimilla tarkoitetaan niitä toimintoja, joita tehdään joka päivä tai harvemmin, mutta kuitenkin toistuvasti. Päivittäisiin toimiin lukeutuvat muun muassa pukeutuminen, henkilökohtaisen hygienian hoito, vaate- ja ruokahuolto, kodin siisteydestä huolehtiminen. Vaikeavammaisen henkilön osallistuminen huollossaan tai hoidossaan olevan lapsen päivittäisiin toimiin voidaan mahdollistaa henkilökohtaisella avulla.

Työllä tässä tarkoitetaan työsuhdetta tai yritystoimintaa, josta vammaisen henkilö saa toimeentulonsa kokonaan tai osittain. Välttämättömään henkilökohtaiseen apuun oikeuttavana pidetään opiskelua, joka johtaa tiettyyn tutkintoon tai ammattiin tai vahvistaa vaikeavammaisen henkilön ammattitaitoa sekä parantaa hänen mahdollisuuksiaan työllistyä; esimerkkeinä ammatillisiin opintoihin valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus. Muunlainen opiskelu katsotaan harrastukseksi ja siihen henkilökohtainen apu järjestetään harrastuksiin, yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen tarkoitettujen tuntimäärien puitteissa.

Henkilökohtainen apu sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämiseen antaa vaikeavammaiselle henkilölle mahdollisuuden esim. tavata ystäviä ja sukulaisia sekä muita ihmisiä kodin ulkopuolella.

Harrastuksia, yhteiskunnallista osallistumista tai sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämistä varten henkilökohtaista apua on järjestettävä vähintään 30 tuntia

kuukaudessa, jollei tätä pienempi tuntimäärä riitä turvaamaan vaikeavammaisen henkilön välttämätöntä avuntarvetta.

2.3.1 Henkilökohtainen apu ja lapset

Normaalisuusperiaatteen mukaisesti vaikeavammaiselle lapselle voidaan myöntää henkilökohtaista apua ikätasoa vastaavaan asiointi-, harrastus- ja virkistystoimintaan. Ensisijaisesti kyse on tällöin kodin ulkopuolella tapahtuvasta toiminnasta. Vanhempien lapselleen antama hoiva ja huolenpito eivät ole lain tarkoittamaa avustamista, eikä sitä toteuteta henkilökohtaisen avun turvin.

Ensisijainen vastuu päivähoidossa tarvittavasta avusta on päivähoidolla. Perusopetuslain mukaan vammaisella ja muulla erityistä tukea tarvitsevalla oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät avustajapalvelut opetustoimen toteuttamana.

2.3.2 Henkilökohtainen apu ja palveluasuminen

Vammaispalvelulain mukaisen vaikeavammaisten palveluasumisen tai muiden asumispalveluiden piirissä olevien vaikeavammaisten henkilöiden avun saanti päivittäisissä toimissaan kotona turvataan edelleen palvelutalon tai asumisyksikön henkilökunnan antamalla avulla. Henkilökohtainen apu kohdistuu tällöin kodin ulkopuolisiin toimiin.

2.3.3 Henkilökohtainen apu ja omainen

Vaikeavammaisen henkilön omainen tai läheinen ei voi toimia häneen työsuhteessa olevana palkattuna henkilökohtaisena avustajana, ellei sitä ole erittäin painavasta syystä pidettävä avustettavan edun mukaisena. Rajaus on tarpeellinen, jotta vaikeavammaisen henkilön aktiivinen toimintakyky, oma tahto ja itsensä määräämisoikeus toteutuisivat mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti palkatun henkilökohtaisen avun turvin.

Erityisen painava syy voi olla esimerkiksi äkillinen avuntarve vakituisen avustajan sairastuessa tai hänen työsuhteensa päättyessä. Erityisen painava syy voi liittyä myös vamman tai sairauden laatuun. Jo voimassa olevia omaisen tai muun läheisen henkilön kanssa tehtyjä työsopimuksia ei kuitenkaan tarvitse purkaa, jos tilannetta voidaan pitää vaikeavammaisen henkilön edun mukaisena.

Omaisella tarkoitetaan vaikeavammaisen henkilön puolisoa, sisaruksia, lapsia, vanhempia tai isovanhempia. Läheinen on myös henkilö, joka asuu samassa taloudessa vaikeavammaisen henkilön kanssa (esim. avopuoliso) tai on muutoin lähiyhteisöön kuuluvana jatkuvasti kanssakäymisessä vaikeavammaisen

henkilön kanssa arjen eri tilanteissa.

Hakumenettely ja päätöksenteko

Palvelua haetaan kirjallisesti vammaispalvelusta. Hakemukseen tulee liittää lääkärintodistus ja mahdolliset muut asiaa koskevat asiantuntijalausunnat. Asiakkaiden toimintakyky ja palveluiden tarve arvioidaan palvelusuunnitelma tehtäessä.

Vammaispalvelun sosiaalityöntekijä tekee asiasta päätöksen. Päätöksen perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset (Hallintolaki 45 §). Päätökseen on liitettävä muutoksenhakuosoitus.

Henkilökohtaisen avun järjestämistavoista päätettäessä ja henkilökohtaista apua järjestettäessä kunnan on otettava huomioon vaikeavammaisen henkilön oma mielipide ja toivomukset sekä palvelusuunnitelmassa määritelty yksilöllisen avun tarve ja elämäntilanne kokonaisuudessaan.

2.3.4 Henkilökohtaisen avun järjestämistavat

Vammaispalvelulain mukaan kunta voi järjestää henkilökohtaista apua seuraavasti:

- 1) korvaamalla vaikeavammaiselle henkilölle henkilökohtaisen avustajan palkkaamisesta aiheutuvat kustannukset työnantajan maksettavaksi kuuluvine lakisääteisine maksuineen ja korvauksineen sekä muut kohtuulliset avustajasta aiheutuvat välttämättömät kulut;
- 2) antamalla vaikeavammaiselle henkilölle avustajapalveluiden hankkimista varten sosiaalihuoltolain 29 a §:ssä tarkoitetun palvelusetelin, jonka arvo on kohtuullinen; taikka
- 3) hankkimalla vaikeavammaiselle henkilölle avustajapalveluita julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta tai järjestämällä palvelun itse taikka sopimuksin yhdessä muun kunnan tai muiden kuntien kanssa.

Kaikkia henkilökohtaisen avun järjestämistapoja voidaan lain mukaan myös yhdistää toisiinsa sekä muihin vammaispalvelulain ja sosiaalihuoltolain mukaisiin palveluihin ja tukitoimiin, jos se on tarkoituksenmukaista vaikeavammaisen henkilön palvelusuunnitelmassa määritellyn avuntarpeen mukaan.

Kunnalla on oikeus päättää henkilökohtaisen avun järjestämistavasta asiakkaan yksilölliset olosuhteet, elämäntilanne ja oma tahto huomioiden. Avun järjestäminen on riippuvainen kaupungin palvelurakenteesta ja käytettävissä olevista järjestämistavoista. Raisiossa ei ole käytössä palveluseteliä. Henkilökohtaisen avun toteuttamistapa on ensisijaisesti henkilökohtainen avustaja, jolloin vaikeavammaisen henkilö toimii työnantajana. Lisäksi pienten tuntimäärien ollessa kyseessä kunta voi hankkia vaikeavammaiselle henkilölle avustajapalveluita julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta. Päätös henkilökohtaisesta avusta sekä sen toteuttamistavasta ja tuntimäärästä tehdään aina yksilölliseen palvelusuunnitelmaan perustuen.

Kunta voi järjestää henkilökohtaista apua korvaamalla vaikeavammaiselle henkilölle henkilökohtaisen avustajan palkkaamisesta aiheutuvat lakisääteiset maksut ja korvaukset sekä muut kohtuulliset, välttämättömät kulut. Ilta- ja viikonlopputyöstä aiheutuvat lisät korvataan, jos ilta- ja viikonlopputyö on vammaisen kannalta välttämätöntä, ja siitä on sovittu vammaispalvelun kanssa.

Henkilökohtaisen avustajan työnantajana on vaikeavammaisen henkilö tai vaikeavammaisen lapsen vanhempi. Työsuhde perustuu avustajan ja vaikeavammaisen henkilön väliseen työsopimukseen eikä henkilökohtainen avustaja ole siis työsuhteessa kaupunkiin. Vaikeavammaisen henkilö hankkii ja palkkaa avustajansa itse ja työnantajana huolehtii itse työnantajalle kuuluvista velvoitteista. Henkilökohtaisen avustajan korvauksen maksaminen edellyttää tällöin, että vaikeavammaisen henkilö pystyy toimimaan työnantajana. Vaikeavammaista henkilöä on tarvittaessa ohjattava ja autettava avustajan palkkaukseen liittyvissä asioissa.

Avustajan hankkiminen ja palkkaaminen

Vammaisen henkilö tai hänen edustajansa hankkii ja palkkaa henkilökohtaisen avustajan itse ja työnantajana huolehtii itse työnantajalle kuuluvista velvoitteista. Kaupunki ostaa henkilökohtaisen avustajan palkanlaskentatyöt Osuuskunta Aahollista, Aaholli opastaa ja avustaa myös työsopimusten laatimisessa ja muissa työnantajavelvoitteissa. Avustajien hankkimisessa asiakastaho voi käyttää apunaan Turun avustajakeskusta. Mikäli avustettava on alaikäinen, jompikumpi vanhemmista toimii avustajan työnantajana. Jos avustettava on lapsi, päätöksentekijä selvittää avustajan rikostaustan. (Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä 504/2002).

Henkilökohtaisena avustajana ei voi toimia vaikeavammaisen henkilön omainen tai muu läheinen henkilö, ellei sitä erityisen painavasta syystä ole pidettävä vaikeavammaisen henkilön edun mukaisena.

Henkilökohtainen avustaja ei ole työsuhteessa kaupunkiin.

Vammaisen henkilö tekee avustajan kanssa kirjallisen työsopimuksen.

Vammaisella henkilöllä on mahdollisuus solmimansa työsopimuksen perusteella suorittaa työntekijälleen suurempaa palkkaa kuin tässä ohjeessa määritellyt korvaukset kattavat. Vammaisen henkilön mahdollisesti sopimia muita korvauksia ei vammaispalvelulain mukaan korvata.

Työnantajana toimiva vammaisen henkilö voi korvauksen puitteissa palkata useamman kuin yhden avustajan, mikäli käytännön toimet sitä vaativat.

Kaupunki ei korvaa avustajan vammaiselle henkilölle aiheuttamia muita kuin tämän lain mukaisia avustajan palkkaamisesta aiheutuvia kustannuksia, esim. vahingossa rikkoutuneita tavaroita.

Raision kaupunki noudattaa korvausten maksamisessa henkilökohtaisia avustajia koskevaa valtakunnallista työehtosopimusta.

Työnantajalle korvataan seuraavat kustannukset:

Peruspalkka, kokemuslisät, ilta- ja lauantai sekä sunnuntailisät silloin kun ilta-, lauantai- tai sunnuntaityöskentely on välttämätöntä

Muilta osin henkilökohtaisten avustajien työehdot ilmenevät työehtosopimuksesta.

Varsinaisesta palkasta aiheutuvan kustannuksen lisäksi korvataan työnantajalle maksettavaksi tulevat lakisääteiset maksut ja korvaukset (VpL 8 d §):

- työntekijän eläkemaksu
- tapaturmavakuutusmaksu
- työttömyysvakuutusmaksu
- sosiaaliturvamaksu
- työterveydenhuollosta perittävä maksu.

Avustajan vuosilomaedut määräytyvät vuosilomalain ja työehtosopimuksen mukaan.

Vuosilomalain 3 §:n 5. momentin kohta 5:n mukaan vuosiloman pituutta laskettaessa on työssäolopäivien veroisina pidettävä työsopimuslaissa säädetyn erityisäitiys-, äitiys-, isyys- tai vanhempainloman vuoksi työstä poissaolopäiviä. Vuosiloma-ajan palkka on maksettava ennen loman alkamista.

Edellä mainituista saa tarkempia tietoja Aaholli Osuuskunnasta, jolta Raision kaupunki ostaa palkanmaksuun ja työnantajavelvoitteisiin liittyvät tukipalvelut.

Korvauksen maksun keskeyttäminen ja lakkauttaminen

Mikäli vammaisen henkilö joutuu sairaala- tai laitoshoidon (omasta terveydentilastaan tai muusta syystä johtuen) ja avustajan työ on tämän vuoksi keskeytynyt; voidaan korvausta suorittaa enintään 14 vuorokaudelta yhtäjaksoisesti, mikäli korvauksen perusteena on 20 viikkotunnin tai sen yli olevan avun tarve. Vammaisen henkilön sairaala- tai laitoshoidon ajalta korvausta voidaan suorittaa kuitenkin enintään 30 päivää/vuosi.

Mikäli avustajan työn keskeytys on vaikeavammaisen henkilön tiedossa etukäteen eikä keskeytys johdu avustajan sairaudesta, korvausta ei suoriteta, vaan avustettavan tulee lomauttaa avustaja noudattaen 14 päivän ilmoitusaikaa.

Avustajan on sairastuessaan aina pyydettäessä esitettävä lääkärintodistus.

Ilmoitusvelvollisuus

Korvauksen saaja on velvollinen ilmoittamaan päätöksentekijälle olosuhteissaan tapahtuvista muutoksista, joilla on vaikutusta korvauksen maksamiseen.

2.4 Kuljetuspalvelut (VpL 8 § 2 mom. ja VpA 4 §, 5 §, 6 §)

Kuljetuspalvelu on tarkoitettu korvaamaan sellaista julkista joukkoliikennettä, joka ei ole vaikeavammaisen käyttäjän kannalta riittävän esteetöntä tai omatoimisesti saavutettavaa. Kuljetuspalvelujen tavoitteena on edistää vaikeavammaisten tasa-arvoa ja toimintamahdollisuuksia.

Kunnan on järjestettävä kohtuulliset kuljetuspalvelut vaikeavammaiselle henkilölle. Vaikeavammaiseksi katsotaan henkilö, jolla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja joka ei voi käyttää vammansa tai sairautensa vuoksi julkista joukkoliikennettä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia. Kuljetustarpeen tulee johtua vammasta tai sairaudesta ja niistä aiheutuvan haitan pitää olla pysyvä tai pitkäaikainen. Vammaispalvelulain periaatteiden mukaisesti palvelun olisi luotava vaikeavammaiselle henkilölle mahdollisuus osallistua ikätasoaan vastaavaan asiointi-, harrastus- ja virkistystoimintaan. Vammaispalveluasetuksen mukaan kuljetuspalveluja on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle siten, että hänellä on mahdollisuus suorittaa välttämättömien työhön ja opiskeluun liittyvien matkojen lisäksi vähintään 18 yhdensuuntaista jokapäiväiseen elämään kuuluvaa asiointi- ja virkistysmatkaa kuukaudessa.

Vammaispalvelulain mukaiset kuljetuspalvelut ovat toissijaisia muun lain perusteella saataviin kuljetuspalveluihin nähden.

2.4.1 Asiointi- ja virkistysmatkat

Jokapäiväiseen elämään kuuluvia asiointi- ja virkistysmatkoja ovat vaikeavammaisen henkilön asuinkunnan alueella tapahtuvat tai lähikuntiin ulottuvat matkat. Kuljetuspalveluja myönnetään Raision ja Ruskon lisäksi lähikuntiin, joita ovat raisiolaisilla Masku, Naantali, Rusko ja Turku ja ruskolaisilla Raisio, Turku, Masku ja Nousiainen. Kuljetuspalvelua voidaan erillisellä viranhaltijan päätöksellä poikkeustapauksissa myöntää käytettäväksi myös muussa, toiminnalliseksi lähikunnaksi katsotussa kunnassa asiakkaan yksilöllisen tarpeen ja asiakkaan esittämien erityisten painavien syiden perusteella.

Asiointi- ja virkistysmatkoista peritään maksuasetuksen 6 §:n mukaisesti enintään paikkakunnalla käytössä olevan julkisen liikenteen maksua vastaava maksu. Alle 7-vuotiaalta ei kuitenkaan peritä asiakasmaksua.

2.4.2 Työmatkat

Työmatkoja myönnetään työsuhteessa oleville ja yritystoimintaa harjoittaville vaikeavammaisille henkilöille. Työmatkat myönnetään pääsääntöisesti asuinkuntaan tai lähikuntiin ja kunnan korvattavaksi tulevat kohtuulliseksi katsottavat kustannukset. Päätökseen merkitään aina matkareitti kotiosoitteesta työpäikalle ja takaisin. Työmatkoista peritään asiakasmaksuna omavastuu, joka on julkisen liikenteen mukainen maksu.

2.4.3 Opiskelumatkat

Opiskelumatkoja myönnetään peruskoulun jälkeiseen koulunkäyntiin (lukio) sekä opiskeluihin, jotka tähtäävät tutkinnon suorittamiseen tai opiskeluun, joka vahvistaa vaikeavammaisen henkilön ammattitaitoa ja työllistymisedellytyksiä. Opiskelumatkoja myönnetään pääsääntöisesti asuinkuntaan ja lähikuntaan. Päätökseen merkitään aina matkareitti kotiosoitteesta opiskelupaikkaan ja takaisin. Opiskelumatkoista peritään asiakasmaksuna omavastuu, joka on julkisen liikenteen mukainen maksu.

2.4.4 Vaikeavammaisten päivätoimintamatkat

Tarvittavat vaikeavammaisten päivätoimintamatkat myönnetään kuljetuspalvelupäätöksen yhteydessä. Päätökseen merkitään aina matkareitti kotiosoitteesta

päivätoimintakeskukseen ja takaisin. Päivätoimintamatkojen osalta asiakkaalta peritään kuljetuspalveluiden omavastuuosuuden suuruinen asiakasmaksu.

2.4.5 Kuljetuspalvelun palvelukäytäntöjä

Vaikeavammaisen henkilön yksi saattaja saa matkustaa maksutta. Henkilö, jolla on itsellään käytössä vammaispalvelulain mukaiset kuljetuspalvelut, ei voi toimia toisen saattajana. Asiakkaalla voi olla saattajan lisäksi kyydissä myös muita matkustajia. Tällöin matkan lähtöosoite ja määränpää on oltava sama kuin kuljetuspalveluasiakkaalla. Muu kuin saattaja maksaa asiakasmaksuna maksuasetuksen 6 §:n mukaisesti enintään paikkakunnalla käytössä olevan julkisen liikenteen maksua vastaavan maksun.

Matkaan välittömästi liittyvästä lyhytaikaisesta saattamisesta huolehtii taksinkuljettaja. Jos asiakas tarvitsee normaalia taksipalvelua enemmän avustamista, taksinkuljettajalle korvataan erillinen saattajalisä. Invataksin perimä avustamislisä sisältää asiakkaan hakemisen/saattamisen. Taksinkuljettaja voi periä myös nostamislisän, mikäli avustamiseen sisältyy porrasvetoa. Avustamislisää ja nostamislisää ei voi periä päällekkäin.

Kuljetuspalvelun tarkemmat toimintaohjeet määritellään vammaispalvelun kuljetuspalvelun ohjeissa.

Hakumenettely, palvelutarpeen arviointi ja päätöksenteko

Kuljetuspalveluja haetaan kirjallisesti kuljetuspalvelujen hakemuslomakkeella Vammaispalvelusta. Hakemuksen tekee hakija itse tai hänen valtuuttamansa henkilö.

Tarvittavat liitteet:

Lääkärintodistus pyydettyäessä. Omalääkäri kirjaa lausuntonsa Effican. Työ- tai opiskelutodistus.

Kuljetuspalvelujen tarpeen arviointi perustuu asiakkaan elämäntilanteen, elinympäristön ja hänen vammastaan tai sairaudestaan aiheutuvan toimintakykyrajoitteiden kartoittamiseen.

Lääkärintodistuksella osoitetaan vamma ja/tai sairaus, joka rajoittaa hakijan liikkumismahdollisuuksia ja mahdollisuuksia käyttää julkisia liikennevälineitä ilman kohtuutonta haittaa.

Asiakkaan kuljetuspalvelujen tarvetta selvitettyä arvioidaan, onko hakijan

mahdollista käyttää joukkoliikennettä ja niitä täydentäviä palvelulinjoja. Huomi-
oon otetaan myös hakijan kyky käyttää saattajan avulla joukkoliikenneväli-
neitä.

Asiakas saa kirjallisen päätöksen muutoksenhakuohjeineen. Päätös sisältää
myös mahdollisen oikeuden invataksien käyttöön ja saattajaan.

Kuljetuspalveluja myönnetään joko määräajaksi tai toistaiseksi.

Kuljetuspalvelupäätös tehdään siitä päivästä lukien, jolloin hakemus on saa-
punut sosiaali- ja terveystieteiden keskuksen.

Päätöksen perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vai-
kuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset (Hallintolaki 45 §).
Päätökseen liitetään muutoksenhakuosoitus.

Invataksien käyttöoikeus

Asiakkaalla on oikeus käyttää poikkeustapauksessa invataksia, jos hän ei
vammansa vuoksi kykene käyttämään invavarustettua tavallista taksia. Inva-
taksien käyttöoikeudesta tehdään kirjallinen päätös. Tarvittaessa kuljettaja
esim. hakee asiakkaan asunnosta ja vie asuntoon matkan päättyessä.

Yhdensuuntainen matka

Yhdensuuntainen matka on matka, joka päättyy eri osoitteeseen kuin mistä se
on alkanut. Yhdensuuntainen matka on suorin matka tilausosoitteesta, josta
asiakas nousee taksiin, pääteosoitteeseen. Paluu kotiin tai matkan jatkuminen
yhdestä asiointikohteesta toiseen on toinen yhdensuuntainen matka.

Kuljetuspalvelukortilla maksetaan erikseen jokainen yhdensuuntainen matka
matkan pääteosoitteesta. Asiointikohteeseen päättyvä matka katsotaan aina
yhdensuuntaiseksi.

Pysähtyminen matkan aikana

Edestakaiseen matkaan voi sisältyä vain yksi matkan aikana tapahtuva pikai-
nen (enintään 10 minuutin pituinen) pysähdys reitin varrella. Matkan aikana
tapahtuvasta pysähdyksestä on ilmoitettava kuljetuspalvelukeskukseen mat-
kaa tilattaessa. Matkan alussa tai sen pääteosoitteesta tapahtuva odotus ei
sisälly matkan hintaan, vaan asiakas maksaa odotuksen itse.

Maksaminen

Kuljetuspalvelujen maksamisessa käytetään kuljetuspalvelukorttia.

Kuljetuspalvelukortti on henkilökohtainen maksuväline. Korttia ei saa luovuttaa toisen henkilön käyttöön tai hallintaan.

Kuljetuspalvelukortille ladataan kunkin asiakkaan päätöksen mukaiset matkamäärät joko määrääjäksi tai toistaiseksi.

Kuljetuspalveluna myönnetyt matkat eivät ole sidottuja kalenterikuukauteen. Käyttämättä jääneet matkat eivät kuitenkaan siirry seuraavalle vuodelle.

Kuljetuspalvelut maksetaan laskuun perustuen, jos kuljetuspalvelukorttia ei ole mahdollista käyttää.

Saattajalta ei peritä matkasta maksua, mikäli asiakkaalla on oikeus kuljetuspalvelupäätöksessä määriteltyyn saattajaan.

Olosuhteiden muutokset

Kuljetuspalveluja saavan henkilön on ilmoitettava päätöksentekijälle kaikista muutoksista (esim. muutto toiselle paikkakunnalle pysyvään laitoshoittoon siirtyminen). Tällöin kuljetuspalvelupäätös tarkistetaan ja asiakasprofiiliin tehdään tarvittavat muutokset.

Kun asiakkaan kuljetuspalvelujen tarve on lakannut, kuljetuspalvelupäätös lakkautetaan. Tällöin asiakkaan tulee palauttaa kuljetuspalvelukortti päätöksentekijälle. Mikäli korttia ei palauteta, käyttäjältä veloitetaan kortin hankinnasta kaupungille aiheutuneet kustannukset.

Kuljetuspalvelukortin katoaminen

Jos kuljetuspalvelukortti katoaa, pitää siitä välittömästi ilmoittaa päätöksentekijälle. Uudesta kortista veloitetaan kortin hankinnasta kaupungille aiheutuneet kustannukset.

Sitoumus

Kuljetuspalveluoikeuden saanut henkilö sitoutuu käyttämään kuljetuspalvelua kuljetuspalvelujen toimintaohjeiden ja saamansa päätöksen mukaisesti.

Kuljetuspalvelukortti on henkilökohtainen. Sitä ei saa luovuttaa toisen henkilön käyttöön tai hallintaan.

Jos kuljetuspalveluja tai kuljetuspalvelukorttia käytetään ohjeiden vastaisesti, on seurauksena kuljetuspalvelukortin käytön keskeyttäminen ja

lakkauttaminen ja mahdolliset rikosoikeudelliset toimenpiteet. Ohjeiden vastaisen tai vilpillisen toiminnan seurauksena korvatut matkakustannukset peritään takaisin.

Saattajapalvelun myöntämisen perusteet

Saattajapalveluilla tarkoitetaan välittömästi ennen matkaa, matkan aikana ja välittömästi matkan jälkeen tapahtuvaa avustamista.

Päätöksen saattajapalvelusta tekee viranhaltija keskusteltuaan toteuttamisen vaihtoehtoista asiakkaan kanssa. Kuljetuspalveluun liittyvän saattajapalvelun avulla asiakas voi käyttää myös joukkoliikennevälineitä. Asiakkaalle annetaan kirjallinen päätös. Saattajapalvelu on vaikeavammaiselle henkilölle maksuton.

2.5 Palveluasuminen (VpL 8 §, VpA 10 §, 11 §)

Palveluasumisella ja siihen liittyvillä palveluilla ja tukitoimilla mahdollistetaan vaikeavammaisen henkilön suoriutuminen tavanomaisista elämäntoiminnoista mahdollisimman itsenäisesti. Palveluasumista järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, joka vammansa tai sairautensa vuoksi tarvitsee toisen henkilön apua päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa jatkuvaluontoisesti, vuorokauden eri aikoina tai muuten erityisen runsaasti. Erityistä velvollisuutta palveluasumisen järjestämiseen ei kunnalla ole, mikäli henkilön riittävää huolenpitoa ei voida turvata avohuollon toimenpitein. Palveluasumista myönnetään vaikeavammaisille henkilöille, jotka kykenevät tekemään itsenäisiä ratkaisuja asumiseen ja muuhun jokapäiväiseen elämään liittyvissä asioissa. Päätös palveluasumisesta sekä sen toteuttamistavasta tehdään aina yksilölliseen palvelusuunnitelmaan perustuen.

Palveluasumiseen kuuluvat asunto sekä asumiseen liittyvät palvelut, jotka ovat vamman tai sairauden vuoksi välttämättömiä asukkaan jokapäiväiselle, itsenäiselle suoriutumiselle. Kyseessä on aina yksilöllinen palvelukokonaisuus. Palveluasumista voidaan toteuttaa palvelutalossa, palveluasuntoryhmässä tai yksittäisessä asunnossa, joka on vaikeavammaisen omistus- tai vuokra-asunto.

Palveluasumisessa tarvittavat avustajapalvelut voidaan toteuttaa kotihoidon, omaishoidontuen, henkilökohtaisen avustajan ja/tai yksityisen palveluntuottajan avulla. Vammaispalvelulain mukaiseen palveluasumiseen liittyvät palvelut, jotka ovat välttämättömiä asukkaan jokapäiväiselle suoriutumiselle (kotihoito, henkilökohtainen avustaja, turvapuhelin, kylvetyspalvelu ja pyykkipalvelu) ovat maksuttomia.

Vaikeavammaisen henkilö maksaa itse vuokran, ruuan, lääkekulut ja muut henkilökohtaiset menonsa.

Vammaispalvelulain mukaista palveluasumista järjestetään, mikäli ensisijaisen lainsäädännön mukaiset palvelut eivät ole asiakkaalle riittäviä tai sopivia.

Hakumenettely ja päätöksenteko

Palveluasumista sekä asumisvalmennusta ja -kokeilua haetaan hakemuksella vammaispalvelusta. Hakemukseen tulee liittää lääkärinlausunto sekä muut mahdolliset selvitykset.

Päätöksen palveluasumisesta sekä asumisvalmennuksesta ja -kokeilusta tekee vammaispalvelun sosiaalityöntekijä. Päätöksen perusteluissa on ilmoitettava mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset (Hallintolaki 45 §). Päätökseen on liitettävä muutoksenhakuosoitus

Korvausvelvollisuuden tutkiminen

Vakuutuslaitoksen ja Valtiokonttorin ensisijainen korvausvelvollisuus tulee aina tutkia (mm. liikennevahinko, työtapaturma ja ammattitauti). Vakuutuslaitoksilla on ensisijainen korvausvelvollisuus mm. kohonneista kodinhoitokustannuksista. Tällaisia ovat mm. henkilökohtaisen avustajan tai hoitajan palkkaamisesta aiheutuneet kustannukset.

2.6 Vaikeavammaisten henkilöiden päivätoiminta (VpL 8 §, 8b §)

Päivätoimintaa järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään työkäistä työkyvyttöntä henkilöä, jolla vamman tai sairauden aiheuttaman erittäin vaikean toimintarajoitteen vuoksi ei ole edellytyksiä osallistua sosiaalihoitolain (710/1982) 27e §:ssä tarkoitettuun työtoimintaan ja jonka toimeentulo perustuu pääosin sairauden tai työkyvyttömyyden perusteella myönnettäviin etuuksiin.

Vaikeavammaisten päivätoiminnan tulee olla aktivoivaa ja tavoitteellista toimintaa sekä tukea vaikeavammaisen henkilön itsenäisessä elämässä selviytymistä ja sosiaalista vuorovaikutusta. Päivätoimintaa on järjestettävä palvelusuunnitelmaan kirjatun yksilöllisen tarpeen mukaisesti siten, että vaikeavammaisella henkilöllä on mahdollisuus osallistua toimintaan viitenä päivänä viikossa tai tätä harvemmin, jos vaikeavammaisen henkilö kykenee osallistumaan työtoimintaan osa-aikaisesti tai siihen on muu hänestä johtuva syy.

Vaikeavammaisten päivätoiminta on asiakkaalle maksutonta eikä siitä makseta työtoimintarahaa. Asiakas maksaa itse päivätoimintakeskuksen määrittelemän ateriakorvauksen. Tarvittavat vaikeavammaisten päivätoimintamatkat myönnetään kuljetuspalvelupäätöksen yhteydessä. Päivätoimintamatkoista peritään vaikeavammaisten kuljetuspalveluiden omavastuuosuuden suuruinen asiakasmaksu.

Vaikeavammaisten päivätoimintapalvelua tuotetaan Raisiossa omana toimintana ja ostopalveluna yksityisiltä palveluntuottajilta asiakaskohtaisilla päätöksillä.

3. HARKINNANVARAISET PALVELUT JA TUKITOIMET

(määrärahasidonnaiset palvelut)

Harkinnanvaraisia palveluita ja tukitoimia myönnetään vammaisille henkilöille talousarvioon varattujen määrärahojen puitteissa. Vammaispalvelulaki edellyttää, että määrärahoja näihin palveluihin ja tukitoimiin varataan kunnassa esiintyvän tarpeen mukaisesti.

Määrärahasidonnaisia palveluita ja tukitoimia ovat:

1. Päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa tarvittavat välineet, koneet ja laitteet
2. Sopeutumisvalmennus
3. Ylimääräiset vaatekustannukset
4. Ylimääräiset ravintokustannukset

3.1 Päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa tarvittavat välineet, koneet ja laitteet (VpL 9 §, VpA 17 §)

Vammaispalvelulain tarkoittamaa taloudellista tukea päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa tarvittaviin välineisiin, koneisiin ja laitteisiin voidaan myöntää vammaiselle henkilölle, joka tarvitsee niitä vammansa tai sairautensa vuoksi liikkumisessa, viestinnässä ja henkilökohtaisessa suoriutumisessa kotona tai vapaa-ajan toiminnassa ja jotka eivät kuulu lääkinnällisenä kuntoutuksena korvattaviin apuvälineisiin.

3.1.1 Välineet, koneet ja laitteet

Välineiden, koneiden ja laitteiden korvaaminen on tarkoituksenmukaista silloin, kun niiden avulla mahdollistuu vammaisen henkilön omatoiminen suoriutuminen päivittäisistä toiminnoista. Olennaista on, että väline/kone/laite on nimenomaan henkilön vamman tai sairauden vuoksi tarpeellinen. Päivittäisistä toiminnoista

suoriutumisessa tarvittavien välineiden, koneiden ja laitteiden hankkimisesta aiheutuneista kustannuksista korvataan puolet (Vpa 17§). Vakiomalliseen välineeseen, koneeseen tai laitteeseen tehdyt vamman edellyttämät välttämättömät muutostyöt korvataan kuitenkin kokonaan.

3.1.2 Liikkumisvälineet

Taloudellista tukea auton hankintaan ja vamman vaatimiin auton lisälaitteisiin sekä auton välttämättömiin muutostöihin voidaan myöntää silloin, kun vammaisen henkilö ei voi käyttää vammansa tai sairautensa vuoksi julkisia joukkoliikennevälineitä.

3.1.3 Autoavustus

Autoavustuksen myöntämisellä tuetaan vaikeavammaisen henkilön opiskelua, työssäkäyntiä tai vaikeavammaisen lapsen jokapäiväisiä kuljetusmahdollisuuksia. Korvauksen saaminen edellyttää, että hakija on vaikeavammaisen, kuljetustarve on säännöllinen ja päivittäinen, apuvälineiden käyttö on säännöllistä sekä muut vammaan, sairauteen tai sosiaaliseen elämään liittyvät perustelut oman auton tarpeesta..

Korvausta auton hankintaan myönnetään puolet kohtuuhintaisen auton hinnasta. Kohtuuhintaisen auton määrittely tapahtuu aina tapauskohtaisesti. Kohtuuhintaisen auton arvioinnissa otetaan huomioon, tarvitseeko henkilö kuljetettavia apuvälineitä.

Korvauksen määrää laskettaessa vähennetään kohtuuhintaisen auton hinnasta hakijan saama autoveronpalautus, vaihtautosta saatu myyntihinta ja mahdolliset alennukset. Hakijan on myös mahdollista hakea korvausta käytettyyn autoon, jos auto on hyväkuntoinen ja katsastettu ja siihen voidaan asentaa ajon kannalta tarpeelliset lisälaitteet.

Vamman kannalta välttämättömät, kohtuuhintaiset laitteet ja muutostyöt korvataan kokonaan.

Päätökseen vaikuttavat vammaisen henkilön olosuhteet ja hänen vammansa tai sairautensa edellyttämä tarve. Laitteilla tulee olla ratkaiseva merkitys vammaisen henkilön mahdollisuuteen esimerkiksi itse ajaa autoa.

Auton käyttöä helpottavia laitteita ovat esimerkiksi: käsihallintalaitteet, nostolaitteet, kääntyvä istuin

3.1.3.1 Hakeminen

Autoavustusta hakiessa asiakkaan tulee toimittaa hakemuksen liitteenä enintään vuoden vanha lääkärinlausunto, kirjallinen kustannusarvio autosta, kustannusarviot vamman tai sairauden johdosta välttämättömistä lisälaitteista ja arvio niiden muutostöiden kustannuksista, autoliikkeen tai muun tahon tekemä arvio vanhan auton hyvityksestä, ennakkoveropäätös autoveron palautuksesta, päätökset muista auton hankintaan myönnettyistä avustuksista tai korvauksista sekä muut perustelut autoavustuksen myöntämiselle.

3.1.3.2 Myöntämisperusteet

Autoavustusta voidaan myöntää erityisen painavista syistä vaikeavammaiselle henkilölle, mikäli auton voidaan katsoa olevan välttämätön jokapäiväisen liikkumisen ja kuljettamisen kannalta. Autoavustus on määrärahasidonnainen ja harkinnanvarainen tuki, joka on pääsääntöisesti kertaluonteinen. Toistuvan autoavustuksen osalta vammaisen henkilön tulee näyttää sairaudestaan tai vammaisuudestaan johtuva peruste uuden auton hankintaan. Autoavustus myönnetään vain erityisin perustein vammaisen tai pitkäaikaissairaana lapsen perheelle. Ensisijaisina tukitoimina korvataan lapsen vamman tai sairauden johdosta tarpeelliset lisävarusteet.

Tuen tarvetta arvioitaessa otetaan huomioon hakijan vamman tai sairauden aiheuttaman tarpeen oleellinen muutos.

3.2 Sopeutumisvalmennus (VpL 8 §, VpA 15 §)

Sopeutumisvalmennusta järjestetään vammaiselle henkilölle ja/tai hänen omaiselleen yksilöllisesti (esim. neuropsykiatrinen valmennus) tai kurssimuotoisena. Toimintaa toteutetaan määrärahojen puitteissa. Kurssimuotoisessa sopeutumisvalmennuksessa ovat etusijalla paikalliset kurssit kuten lasten tukiviittomien ryhmäopetuskurssit.

Sopeutumisvalmennuksena ei tueta loma- tai virkistystoimintaa.

3.3 Ylimääräiset vaatekustannukset (VpL 9 §, VpA 18 §)

Vammaiselle henkilölle voidaan korvata ylimääräisiä vaatetuskustannuksia, jotka johtuvat vamman tai sairauden aiheuttamasta vaatteiden tavanomaista huomattavasti suuremmasta kulumisesta tai siitä, että henkilö ei vammansa vuoksi voi käyttää valmiina ostettavia vaatteita tai jalkineita.

Vaateavustuksella pyritään korvaamaan sellaisia ylimääräisiä vaatteiden hankkimisesta aiheutuvia kustannuksia, joita muulla väestöllä ei ole. Vammaisen henkilön tulee antaa selvitys vamman tai sairauden aiheuttamista ylimääräisistä

vaatekustannuksista. Ylimääräiset vaatetuskustannukset korvataan tositteita vastaan.

3.4 Ylimääräiset ravintokustannukset (VpL 9 §, VpA 19 §)

Ylimääräisiä erityisravintokustannuksia voidaan korvata, mikäli vammaisen henkilö joutuu vammasta johtuen käyttämään pitkäaikaisesti ja säännöllisesti erityisravintovalmisteita ja hänelle aiheutuu siitä huomattavia lisäkustannuksia, joihin hän ei saa korvausta muun lain nojalla. Hakijan tulee antaa selvitys ylimääräisistä ravintokustannuksista ja osoittaa niiden tarve lääkärintodistuksella.

3.5 Kuntoutusohjaus

Kuntoutusohjaukseen kuuluu vammaisen henkilön ja hänen lähiyhteisönsä ohjaaminen sekä vammaisen henkilön toimintamahdollisuuksien lisäämiseen liittyvistä erityistarpeista tiedottaminen. (VpA 14 §).

Raisiossa kuntoutusohjaus kuuluu osaksi sosiaalityötä ja palveluohjausta. Valtaosa kuntoutusohjaajista työskentelee erikoissairaanhoidossa, terveydenhuollossa ja vammaisjärjestöissä.

4. Asiaa koskevat säädökset ja ohjeet

Laki vammaisuuden perusteella järjestävistä palveluista ja tukitoimista (380/1987)

Asetus vammaisuuden perusteella järjestävistä palveluista ja tukitoimista (759/1987)

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 4 §:n muuttamisesta, HE 166/2008 vp.

5 SOSIAALIHUOLTOLAIN MUKAISET LIIKKUMISTA TUKEVAT PALVELUT

Tavoite

Kuljetuspalvelujen tavoitteena on edistää ja ylläpitää kuljetuspalvelua saavan

henkilön toimintamahdollisuuksia. Sosiaalihuoltolain mukainen liikkumista tukevat palvelut ovat avohuoltona kotona selviytymistä tukeva palvelumuoto.

Sosiaalihuoltolain mukainen kuljetuspalvelu on ensisijainen vammaispalvelulain mukaisiin kuljetuspalveluihin nähden silloin kun se on riittävä asiakkaan toimintakyvyn rajoitteisiin ja tarpeisiin nähden

Kuljetuspalvelujen laajuus

Sosiaalihuoltolain mukainen liikkumista tukeva palvelu kuljetuspalveluna on kunnalle harkinnanvaraista toimintaa ja kuljetuspalveluja myönnetään käytävissä olevan määrärahan puitteissa.

Uuden sosiaalihuoltolain mukaan liikkumista tukevia palveluja myönnettäessä on arvioitava asiakkaan toimintakyvyn rajoitteet, palvelutarve ja sosiaalinen tilanne kokonaisuudessaan.

Sosiaali- ja terveyslautakunta voi vahvistaa tarkemmat ohjeet liikkumista edistävien palvelujen myöntämiselle. Uuden sosiaalihuoltolain mukaan eri asiakasryhmiä ei voi tiukasti rajata palvelun ulkopuolelle.

Asiaa koskevat säädökset:

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014; ShL 23§

LIITTEET:

Liite 1: Työtilauksen kirjallinen vahvistus

Liite 2: Vastaanottotarkastus

TYÖTILAUKSEN KIRJALLINEN VAHVISTUS

Tilauksen kohde ja kustannus

_____

(asiakkaan eli tilaajan nimi sekä osoite)

tilaa Teiltä tarjouksenne mukaiseen hintaan _____ € arvonlisäveroineen.

Urakkasumman maksaminen

Urakkahinta maksetaan ainoastaan hyväksytyjen suorite-erien perusteella.

Sopimusehdot

Urakassa noudatetaan ”Rakennusurakan yleiset sopimusehdot YSE 1998 RT 16-10193” ehtoja.

Aika ja paikka _____

_____

Asiakkaan (eli tilaajan) allekirjoitus

_____

Urakoitsijan allekirjoitus

VASTAANOTTOTARKASTUS

Aika:

Paikka:

Läsnä:

1. Vastaanottotarkastuksesta oli yhteisesti sovittu, päivämäärä: _____
2. Tarkastuksen kohteena on: _____
3. Töiden suorittajana on toiminut: _____
4. Todettiin, että työt olivat valmistuneet määräaikaan mennessä.
5. Suoritettiin yksityiskohtainen tarkastus, jossa todettiin työt tehdyiksi sopimuksen mukaisesti.
6. Sovittiin, että virheet ja puutteet korjataan _____mennessä.
7. Takuu-aika alkaa _____ ja päättyy _____.
8. Kummallakaan osapuolella ei ollut muita taloudellisia vaatimuksia.
9. Rakennuttaja otti muutostyöt vastaan urakoitsijalta.
10. Tarkastustilaisuus päättyi klo _____

Vakuudeksi

_____
Rakennuttaja (eli asiakas)

_____
Urakoitsija

